

A Régiók Bizottsága véleménye – Az önkéntesség hozzájárulása a gazdasági és társadalmi kohézióhoz

(2008/C 105/03)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- hangsúlyozza, hogy az önkéntes tevékenységek jelentősen hozzájárulnak a helyi, regionális és nemzeti gazdaságok, valamint az Unió gazdaságának működéséhez egyrészt a társadalmi-gazdasági tevékenységekben részt vevő humánerőforrás-többlet révén, másrészt pedig a beruházásokban és a munkahelyteremtésben fontos tényezőt jelentő társadalmi tőke és jobb életminőség megteremtése révén.
- hangsúlyozza, hogy az önkéntesség semmilyen körülmények között nem helyettesítheti a fizetett munkaerőt;
- bátorítja a tagállamokat, hogy gyűjtsenek pontos statisztikai adatokat a helyi és regionális szintű önkéntes tevékenységekben való részvételről is, mindkét szint megfelelő kezdeményezései fejlesztésének támogatására;
- úgy véli, hogy az önkéntesség nem tisztázott jogállásával kapcsolatos ügyekre, különös tekintettel a jogokra és a kötelezettségekre, nagyobb figyelmet kellene fordítani, és azt ajánlja, hogy szükség esetén az önkénteseknek világosan meghatározott és az összes tagállamban érvényes jogi státust kellene adni az önkéntes munka céljából történő nemzetközi utazásokhoz;
- úgy véli, hogy az önkéntesség uniós dimenziója jelentős, ezért következetesebb és átfogóbb politikai megközelítést szeretne, különösen az alábbiak terén:
 - a jobb megértés támogatása az Unió szintű statisztikák jobb minősége és több kutatómunka révén,
 - az önkéntesség gazdasági hozzájárulásának elismerése és pénzbeli értékének társfinanszírozás formájában történő szélesebb körű elfogadása az uniós finanszírozású programokban,
 - az önkéntesség tágabb értelemben vett kezelése EU-szinten, nem csak a polgársággal és az ifjúsággal kapcsolatos ügyek keretében,
 - a tapasztalatok cseréjének és az önkéntesek mobilitásának ösztönzésére irányuló, minden korosztályt megcélzó, egy európai önkéntességi programba szervezendő új kezdeményezések vizsgálata.

Előadó: Declan MCDONELL (IE/ALDE), Galway városi tanácsának és West régió helyhatóságának tagja

Politikai ajánlások

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

Általános megjegyzések

1. e vélemény céljaira az önkéntességnek az alábbi három meghatározó jellemzőjét emeli ki: anyagi ellenszolgáltatás nélkül, saját szabad akaratból és nem az önkéntes saját vagy családja hasznára történik. E jellemzők igen sokféle, formális és informális, rövid vagy hosszú távú, részidőben vagy teljes munkaidőben – pl. önkéntes szolgálat keretében – végzett önkéntes tevékenységre elmondhatók;

2. elismeri, hogy az önkéntesség minden szinten az aktív társadalmi szerepvállalás és a demokrácia kulcsfontosságú eleme, amennyiben az önkéntesek közvetve vagy közvetlenül a társadalom mindenki javát szolgáló fejlődéséért dolgoznak, helyi, regionális és nemzeti szinten egyaránt;

3. elismeri, hogy a társadalmilag kirekesztett rétegek közül kerülnek ki a legritkábban önkéntesek. Fontos cél, hogy támogassuk ezeket a társadalmi csoportokat abban, hogy önkéntes munkát vállaljanak, és hogy érezzék: önkéntesként szükség van rájuk;

4. elismeri az önkéntesség szerepét a világ fejlődő országai-ban, valamint azt, hogy ezáltal jelentősen hozzájárul a globális párbeszéd előmozdításához és a szegénység csökkentéséhez az egész világban;

5. elismeri, hogy az önkéntesség helyi, regionális, nemzeti és globális szinten is szerepet játszhat az éghajlat-változási kérdésekre való válaszkeresésben, valamint hogy hozzájárul a polgári védelemhez, a társadalmi beilleszkedéshez, a fejlesztési együttműködéshez, valamint a fogyatékosok és a bevándorlók jobb integrációjának elősegítéséhez;

A lisszaboni menetrendhez való hozzájárulás – Az önkéntesség jelentősége

6. hangsúlyozza, hogy az önkéntes tevékenységek jelentősen hozzájárulnak a helyi, regionális és nemzeti gazdaságok, valamint az Unió gazdaságának működéséhez egyrészt a társadalmi-gazdasági tevékenységekben részt vevő humán erőforrás-többség révén⁽¹⁾, másrészt pedig a beruházásokban és a munkahelyteremtésben fontos tényezőt jelentő társadalmi tőke és jobb életminőség megteremtése révén. A kutatások szerint a társadalmi tőke közvetlen jótékony hatással van az európai régiók növekedési szintjére⁽²⁾. Az RB teljes mértékben egyetért azzal, hogy a társadalmi tőkét tekinthetjük olyan tényezőnek, amely „kölcsonösen erősíti és kedvező hatást gyakorol a gazdasági növekedésre, valamint egyéb létfontosságú területekre, mint a

társadalmi kontroll, a befogadás, az egészségügy, a kormányzás, az intézmények, a demokratikus hatalom- és felelősségmegosztás”⁽³⁾;

7. kiemeli, hogy az önkéntesség – önkéntességi és önkéntes szolgálati rendszerben való részvétel – kedvező hatással van az egyéni foglalkoztathatóságra⁽⁴⁾. Az RB továbbá úgy véli, hogy a legsérülékenyebb társadalmi csoportok (bevándorlók, kisebbségek, munkanélküliek, hajléktalanok, kábítószer-fogyasztók, az iskolából kimaradók) így lehetőséget kapnak, hogy változtatásnak az életükön, aktív szerepet vállaljanak a társadalomban, megszerzett készségek és képességek révén hozzáférjenek a jobban fizetett állásokhoz, vagy folytassák tanulmányaikat. Ennek révén a különböző háttérű emberek együtt tesznek valamit a közjóért, és társadalmi kohéziót, sokszínűséget és megbecsülést teremtenek;

8. rámutat arra, hogy az önkéntesség „hozzáadott értéket” nyújthat a szociális támogató tevékenységekhez pl. olyan, fogyatékkal élőket célzó projektek támogatásával, amelyeket fizetett munkaerővel nem feltétlenül lehetne megvalósítani;

9. kiemeli, hogy az önkéntesség szerepet játszik új és innovatív megoldások keresésében az újonnan felmerülő szociális problémákra, és kísérleti környezetet biztosít az új szolgáltatások és munkalehetőségek kipróbálására;

10. hangsúlyozza azonban, hogy az önkéntesség semmilyen körülmények között nem helyettesítheti a fizetett munkaerőt;

11. rámutat arra, hogy az önkéntesség kedvező hatással van az egészségre, és költségsökkentést jelenthet a helyi, regionális és országos egészségügyi szolgáltatóknak. A kutatások szerint az önkéntes munka különösen kedvező hatást gyakorolhat az idősebbek egészségére⁽⁵⁾. Ez a jótékony hatás a fiataloktól kezdve a nyugdíjasokig minden korosztályt érinthet, és testi és pszichikai betegségeket előzhet meg;

12. rámutat az önkéntességnek az egész életen át tartó tanulásban játszott kulcsszerepére, mivel az önkéntesek olyan új készségeket sajátíthatnak el, amelyek hozzájárulnak személyes, társadalmi és kulturális fejlődésükhöz, valamint állandóan változó gazdasági környezetünkben javítják és adaptálják foglalkoztathatóságukat. Különösen helyesli az iskolákban folytatott önkéntes tevékenységeket, az általuk képviselt értékek átadása érdekében;

⁽³⁾ *The Well-being of Nations; the Role of Human and Social Capital* [A nemzetek jóléte; a humán- és a társadalmi tőke szerepe] (OECD 2001).

⁽⁴⁾ A Time Bank és a Reed Executive felmérése az Egyesült Királyság 200 legnagyobb vállalata körében (2000) (http://timebank.org.uk/mediacentre/press_release_details.php?id=76).

⁽⁵⁾ *The Health Benefits of Volunteering – A Review of Recent Research* [Az önkéntesség jótékony hatásai az egészségre – A legújabb kutatások összefoglalása] (Corporation for National and Community Service, 2007).

⁽¹⁾ Liverpoolnak, a 2008. évi európai kulturális fővárosnak az erre az évre vonatkozó fogadási programja például nagyrészt önkéntes elemekből épül fel.

⁽²⁾ *Social Capital and Regional Economic Growth* [A társadalmi tőke és a regionális gazdasági növekedés] (Beugelsdijk és van Schaik, 2003).

13. hangsúlyozza az önkéntesség szerepét a helyi fejlesztési kezdeményezések támogatásában és számos Unió által finanszírozott kezdeményezés, pl. a LEADER program sikeres végrehajtásának elősegítésében. Ez a tevékenység ellensúlyozza a globalizáció kedvezőtlen hatásait, és fenntartható helyi gazdasági fejlődést biztosít;

14. ösztönzi az állami hatóságok és az önkéntes szervezetek közötti fokozottabb együttműködést a vonatkozó állami politikák kidolgozásában, annak érdekében, hogy e politikák jobban megfeleljenek az önkéntes szektor igényeinek.

Az önkéntességre vonatkozó kutatások és statisztikai adatok hiánya

15. hangsúlyozza, hogy azonnal orvosolni kell az önkéntesség gazdasági hasznáról szóló, teljes és pontos uniós, illetve országos statisztikák hiányát; ezért üdvözli Belgium, Franciaország, Csehország, Olaszország és Szlovákia kötelezettségvállalását *A nonprofit intézmények a nemzeti számlarendszerben* című ENSZ-kézikönyv végrehajtását illetően;

16. bátorítja, hogy a tagállamok pontos statisztikai adatokat gyűjtsenek a helyi és regionális szintű önkéntes tevékenységekben való részvételről is, mindkét szint megfelelő kezdeményezési fejlesztésének támogatására;

17. arra kéri az Európai Bizottságot, hogy módszeresen gyűjtsön további adatokat az önkéntesekről és az általuk nyújtott szolgáltatásokról, és egyetért azzal, hogy az önkéntesség gazdasági értékének pontos felmérése érdekében az EUROSTAT statisztikaiban külön kategóriaként jelenjen meg ez a tevékenység;

18. azt ajánlja, hogy a tevékenységek helyi, regionális és országos szintű fejlődési irányairól, kiterjedtségéről és jellemzőiről szóló adatgyűjtés céljából végezzenek uniós szintű összehasonlító kutatást az önkéntességről. Ez egyértelműen kimutatná az önkéntes tevékenységek és a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúra terén meglévő kulturális hasonlóságokat és eltéréseket;

19. azt ajánlja, hogy Unió-szerte végezzenek kutatásokat az önkéntesség helyi és regionális szintű előmozdítása és támogatása terén szerzett, bevált gyakorlatként értékelhető tapasztalatok meghatározása céljából. A kutatások eredményétől függően az önkéntesség területén tapasztaltabb régiók támogathatnának más régiókat és településeket az új kezdeményezések kidolgozásában;

Az önkéntesek jogállása

20. úgy véli, hogy az önkéntesség nem tisztázott jogállásával kapcsolatos ügyekre, különös tekintettel a jogokra és a kötelezettségekre, nagyobb figyelmet kellene fordítani, és azt ajánlja, hogy szükség esetén az önkénteseknek világosan meghatározott és az összes tagállamban érvényes jogi státust kellene adni az önkéntes munka céljából történő nemzetközi utazásokhoz;

21. hangsúlyozza, hogy az önkéntes munka akadályait szabályos esetben – a biztosítás hiányát, illetve az állami juttatások, pl. társadalombiztosítás megvonását – ki kell iktatni, és megfelelő jogi keret szabályozást kell elfogadni ennek biztosítására;

Az önkénteseket segítő infrastruktúra támogatása

22. javasolja, hogy az önkéntes szervezetek önállóságának szavatolása mellett a helyi és regionális önkormányzatok támogassák az önkéntességet elősegítő infrastruktúrák kialakítására irányuló erőfeszítéseket. Például a helyi önkéntesközpontok vagy más megfelelő infrastruktúrák az önkéntes munka-lehetőségekről szóló tájékoztatás révén segíthetik az önkéntes munka ösztönzését, és „professzionális” szintre emelhetik az önkéntesirányítási gyakorlatokat az önkénteseket foglalkoztató szervezetek körében;

23. rámutat arra, hogy az önkéntes munka elismerésére már léteznek decentralizált kompetenciaigazolások, amelyek tanúsítják az önkéntes tevékenység keretében elsajátított képességeket, ismereteket és tapasztalatokat⁽⁹⁾, és felhívja a figyelmet az abban rejlő lehetőségekre, hogy a már létező rendszereket összekössék a EUROPASS CV-rendszerrel, annak előmozdítása érdekében, hogy a foglalkoztathatóság mérlegelésekor Európa-szerte elismerjék az odavágó önkéntes tapasztalatokat;

24. szintén felhívja a figyelmet egy, az önkéntes- és a vállalkozói szférába tartozó szervezeteket jutalmazó uniós díjban rejlő lehetőségekre, amely révén ki lehetne emelni az önkéntesség előmozdításában és ösztönzésében felmutatott bevált gyakorlatok és kiválóság példáit. Az idevágó témákról, például az önkéntesirányításról és -támogatásról szóló uniós szintű párbeszéd ösztönzése érdekében a díjkiosztást évente meg lehetne rendezni;

25. kiemeli, hogy a gyermekekkel és sérülékeny felnőttekkel kapcsolatos önkéntes munkát illetően a tagállamok nem alakítottak ki összehangolt uniós szintű rendőrségi átvilágítási eljárást, ezért a migránsok nem tudnak megfelelni a tagállamok és az önkénteseket foglalkoztató szervezetek által előírt, a gyermekekkel és sérülékeny felnőttekkel szembeni esetleges visszaélések elleni védelmet célzó követelményeknek;

Az önkéntes tevékenységre támaszkodó szervezetek támogatása

26. üdvözli, hogy egyes főigazgatóságok (különösen az Oktatásiügyi és Kulturális Főigazgatóság) igyekeznek megértőbb megközelítést alkalmazni, és az önkéntes tevékenységeket az Unió által finanszírozott projektekhez elfogadják egyidejű közös finanszírozásként; továbbá hangsúlyozza, hogy az önkéntes tevékenységet jobban el kellene ismerni a társfinanszírozással egyenrangú eszközként más uniós finanszírozási programokban, amint e tevékenység költségei megfelelően számszerűsíthetők. Ez némileg előremozdítaná azt, hogy közvetlenül elismerjék az önkéntes szervezeteknek az önkéntesek alkalmazása terén képviselt értékét;

⁽⁹⁾ Példa erre a németországi Hessen tartomány rendszere (<http://www.kompetenznachweis.de>).

27. elismeri, hogy a bevált önkéntesirányítási gyakorlatoknak az önkénteseket foglalkoztató szervezetek körében történő népszerűsítése és támogatása fontos. A kutatások szerint e bevált gyakorlatok alkalmazása növelheti a szervezeteken belül az önkéntes munkára jelentkezők számát és a már meglévő önkéntesek megtartását ⁽⁷⁾;

28. a szervezési hatékonyság növelése és annak érdekében, hogy az önkéntesség terén emlékezetes tapasztalatok szülessenek, arra ösztönzi az önkénteseket foglalkoztató szervezeteket, hogy önkénteseik készségeivel és energiáival stratégiai módon, előzetes politikák és tervek alapján gazdálkodjanak;

Az önkéntesség szerepe a társadalmi kohézióban

29. rámutat arra, hogy az önkéntes tevékenység kulcsszerepet játszhat az egyes emberek személyiségfejlődésében. Újfajta rálátást nyit a társadalomra, és fokozhatja az önbecsülést és az önbizalmat, így az önkéntesek teljesebb értékű szerepet játszhatnak a tágabb értelemben vett társadalomban. Az önkéntesek munkája helyi és regionális szinten is nagy jelentőségű mind a gazdasági és kulturális, mind a társadalmi fejlődés számára;

30. elismeri, hogy az önkéntesség fontos szerepet játszhat az új és a hagyományosan kirekesztett közösségek integrációjában mind helyi, mind regionális, mind pedig országos szinten. Az önkéntesség révén az egyes emberek és csoportok pozitív és kölcsönösen támogató környezetben megismerkedhetnek más társadalmi háttérű emberekkel;

31. óva int attól, hogy az Európai Unió az önkéntességhez nyújtott támogatásait túlságosan az ifjúságra koncentrálja, és hangsúlyozza, hogy az önkéntesség olyan tevékenység, amelyben minden társadalmi réteg teljes értékű és hasznos szerepet játszhat;

32. ezért az európai népesség öregedésének fényében arra ösztönzi az Uniót, hogy külön ösztönözze az időseket, hogy vállaljanak önkéntes munkát, mivel ők (a) nagy élettapasztalattal rendelkeznek és életük során számos készséget elsajátítottak, és (b) az önkéntesség jótékony egészségügyi hatásai már bizonyítottak. Ennek kiváló példája az írországi *Active Retirement Associations* [aktív nyugdíjasok szövetségei];

33. elismeri, hogy az önkéntességnek kulcsszerepe van az egyének és csoportok közti társadalmi válaszfalak lebontásában azáltal, hogy (a) szociális támogatást nyújt a sérülékeny gyerekek és felnőttek számára, és (b) maga az önkéntes is új kapcsolati hálót építhet ki, és csökkentheti saját elszigeteltségét;

34. felhívja a figyelmet arra, hogy az önkéntesség és a konkrét projektek milyen szerepet játszhatnak a nemzedékek közötti párbeszéd és megértés előmozdításában és ösztönzésében a mai gyorsan változó társadalomban ⁽⁸⁾;

35. kéri, hogy a helyi és regionális EU-hálózatok és az aktív polgári szerepvállalás előmozdítása érdekében a testvérvárosi programon belül hozzanak létre egy finanszírozási kezdeményezést önkéntescsere-programok céljaira;

A köz- és a magánszférabeli munkaadók bevonása

36. hangsúlyozza, hogy az önkéntesség az összes európai munkavállaló tekintetében kulcsfontosságú elem a munka és a magánélet közötti egészséges egyensúly előmozdításában, valamint a munkahelyen kívüli tevékenységek és kapcsolatépítés ösztönzésében;

37. ajánlja az önkéntesség ösztönzését a helyi és regionális szintű közszolgálati intézményekben. Ezt az alkalmazottak helyi önkéntesmunka-vállalásra történő ösztönzésével, illetve önkéntes kezdeményezések és partnerségek kialakításával lehet elérni ⁽⁹⁾;

38. támogatja a vállalkozások és a helyi önkéntes szervezetek közötti fenntartható kapcsolatok kialakítását egyrészt a vállalatoktól származó pénzügyi támogatás biztosítása, másrészt pedig a vállalatok – humán erőforráson alapuló – társadalmi felelősségének ösztönzése érdekében. Ehhez segítséget nyújthatnának a helyi illetőségű kis- és középvállalkozások, valamint az üzleti szféra regionális és helyi képviselői szervezetei, amelyek ösztönözhetnék a vezetőséget, hogy mozdítsák elő az önkéntes tevékenységet alkalmazottak körében;

Az uniós dimenzió kialakítása

39. úgy véli, hogy az önkéntesség uniós dimenziója jelentős, ezért következetesebb és átfogóbb politikai megközelítést szeretne, különösen az alábbiak terén:

- a jobb megértés támogatása az Uniós szintű statisztikák jobb minősége és több kutatómunka révén,
- az önkéntesség gazdasági hozzájárulásának elismerése és pénzügyi értékének társfinanszírozás formájában történő szélesebb körű elfogadása az uniós finanszírozású programokban,

⁽⁸⁾ Példa erre a galwayi Presentation Secondary School [a Presentation rend középiskolája] átmeneti évfolyamán tanuló 24 diák és a galwayi aktív nyugdíjasok szövetsége 22 felnőtt tagjának közös *Élőképek* elnevezésű projektje. Ez egy nemzedékek közötti program, amely ma már a tanterv szerves részét képezi az iskola átmeneti évfolyamán [a középiskola alsóbb osztályait követő vizsgák után választható, vizsgák nélküli, az utolsó két évfolyam függetlenebb tanulási módszereire felkészítő, gyakorlati jellegű év – *A forrád*].

⁽⁹⁾ Néhány tagállamban számos helyi és regionális önkormányzat alakított ki vagy támogat önkéntesprogramokat az alkalmazottak körében, gyakran az alkalmazottak önként felajánlanak bizonyos összeget a fizetésükből a szakértelem jótékonyági szervezeteknek való átadása, a fiatal helyi vállalkozók támogatása és a helyi fejlesztési tevékenységek javára.

⁽⁷⁾ *Volunteer Management Practices and Retention of Volunteers* [Önkéntesirányítási módszerek és az önkéntesek megtartása] (Mark A. Hager, Jeffrey L. Brudney, 2004. június, The Urban Institute).

– az önkéntesség tágabb értelemben vett kezelése EU-szinten, nem csak a polgársággal és az ifjúsággal kapcsolatos ügyek keretében,

– a tapasztalatok cseréjének és az önkéntesek mobilitásának ösztönzésére irányuló, minden korosztályt megcélzó, egy európai önkéntességi programba szervezendő új kezdeményezések vizsgálata.

40. azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság kezdeményezzen olyan gyakorlati programokat vagy intézkedéseket, amelyek megnyitják az utat az olyan transznacionális közösségi projektek előtt, amelyek az Unió teljes lakosságát bevonják, és nem csak a fiatalokat;

41. azt ajánlja, hogy 2012-t nyilvánítsák az önkéntesség révén megvalósuló aktív polgári szerepvállalás európai évének, amelynek keretében népszerűsíthető az önkéntesség, és végrehajthatók az ezen véleményben felvetett kérdések megválaszolását célzó kezdeményezések;

42. elismeri, hogy mivel az önkéntesség horizontálisan jelenik meg az uniós politikákban, és az EU számos ágazatban folytatott tevékenységében fontos szerepe van, a jelen véleményben szereplő kérdések sikeres megválaszolása érdekében a meglévő politikák és tevékenységek jobb koordinációjára van szükség;

43. sürgeti az Európai Parlamentet, hogy proaktívabban foglalkozzon a számos politikai területet horizontálisan érintő önkéntesség kérdéssel. Ezenfelül az Európai Bizottságon belül egy egységes hozzáférési pont segíthet jobban kiaknázni az önkéntességben rejlő lehetőségeket nemcsak az uniós polgárságot és az ifjúságot érintő területeken, hanem számos egyéb politikai terület tekintetében is;

44. vállalja, hogy adott esetben az Európai Parlamenttel és az Európai Bizottsággal partnerségben támogatja a jelen véleményben megfogalmazott ajánlások megvalósítására irányuló erőfeszítéseket.

Kelt Brüsszelben, 2008. február 7-én.

a Régiók Bizottsága

elnöke

Luc VAN DEN BRANDE
